DE CONSTITUTIONEEL.

NIEUWE 'SGRAVENHAAGSCHE COURANT.

N°. 42. **Zaturdag 17 November.** **1855.**

Uitgever : **C. H. SUSAN, Jr.**, te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten : **M. Schooneveld & Zoon**, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau : Jan-Hendrikstraat, N°. 259, te 's Gravenhage.

Deze Courant verschijnt alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.
Abonnementsprijs voor 3/m. **ƒ 4.50**; franco per post **ƒ 5.50**.
Advertentiën van 1—6 regels **ƒ 1**. Voor elken regel meer **15 cents**; behalve **35 cents** zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden worden geplaatst tegen betaling van **ƒ 1**, het zegelgeld daaronder begrepen.

17 en 18 November.

Twee-en-veertig jaren is het geleden, dat Nederland zijne onafhankelijkheid hernam en vijf-en-twintig jaren, dat een groot tal zijner zonen onder de wapenen stond, om, ten gevolge der gebeurtenissen in België, den Nederlandschen grond te beschermen.

De omstandigheden, waaronder de Nederlandsche vlagkleuren weder vrijelijk ontplooid werden, zijn nog levendig door eigen aanschouwing aan velen in ons midden bekend en de herinnering daarvan aan de volgende geslachten met warmte overgedragen.

Zwaar was het lijden van Nederland, in eene reeks van staatsrampen, geweest; en zwaar hadden de gevolgen gedrukt van partijschap, burgertwist en verlies eerst van 's lands volkplantingen, daarna van Nederlands eigen volksbestaan. Zijne nijverheid, scheepvaart en handel stonden stil; zijne steden vervielen tot kwijning of verval, en al die verdere treurige gevolgen ontstonden, welke in het geschiedboek zijn opgeteekend. Was het wonder, dat, zoodra zich slechts even de gelegenheid daartoe aanbood, ja te midden nog van de grootste gevaren, Nederland weder zijne oude beroemde vaan ontrolde, de historische banden met Oranje naauwer dan ooit te zamen sloot, en de volksgeest, gelouterd door beproevingen, op de schoonste en edelste wijze lucht zocht en vond? Is het te bevreemden, dat de herinnering van den tijdgenoot of die uit het geschiedboek, sprekende met de krachtige stift van een VAN DER PALM, dat de herinnering aan de indrukwekkende gebeurtenis, innig en duurzaam is? Men zag toch ons volk eenstemmig zijne plaats onder de vrije volken hernemen; diep is dit in de harten van ieder Nederlander gegriffeld. Dit was en is de eerste waarborg voor 's lands voortdurend bestaan. En nu het vierde deel eener eeuw geleden, toonde het Nederlandsche volk op nieuw ten krachtigste aan de wereld wat het, door eendragt sterk, met Oranje aan de spits, vermag.

Vele zijn de beproevingen geweest, welke het Vaderland sedert 1813 weder had door te worstelen; doch het is die steeds door trouwe vaderlandsliefde gelukkig te boven gekomen, en zoo het donkere tijdvak van rampspoed, door inwendige tweespalt en uitputting, door vreemde overheersching gekenschetst, iets goeds heeft nagelaten, het is het diep indringen van eene gewigtige waarheid in den geest der Nederlanders: „dat eendragt sterkt." Daaraan hebben wij niet alleen de herrijzing, maar de bevestiging van het Vaderland, onder Gods zegen, te danken; *daaraan*, den bedachtzamen geest, die tegen uitersten gekant is; daaraan, de krachtige houding van Nederland in 1830 en 1831; daaraan, de opluiking van de hoofdtakken van 's lands welvaart; daaraan, den bloei van de volkplantingen in het Oosten, de verbetering van de geldmiddelen en de wetgeving in vele opzigten; daaraan, dat het Vaderland *niet* getroffen werd door een staatsorkaan, als die van 1848, welke de magtigste troonen deed waggelen of in het voetzand zinken; daaraan, de rustige onzijdige stelling, welke Nederland kon behouden, toen een oorlog tusschen groote magten uitbrak, die een einde maakte aan den vrede, welke gedurende veertig jaren had geheerscht.

Het is te hopen, dat het land de die houding onwankelbaar ook in het vervolg zal kunnen blijven behouden, daar de oorlogspartijen over en weder een strikten eerbied voor de stelling der *onzijdigen* aan den dag leggen, die ook met de meeste goede trouw en behoedzaamheid alles in het werk stellen, om ongelegenheden te voorkomen en de weldaden, voortvloeijende uit een vrij en onbelemmerd verkeer, waar althans geene bepaalde afsluiting plaats grijpt, te doen beseffen. Doch de kansen en den verderen loop van een zoo ontzettenden krijg, als thans tusschen de groote westelijke staten en Rusland woedt: wie zal ze durven berekenen? Wie de veelsoortige gevolgen, die daaruit kunnen ontstaan, bepalen? Wie zou, bij de ontzaggelijke aanstalten aan beide zijden tot volharding in den eens aangevangen worstelstrijd, die, te regt een wereldstrijd is geheeten, het einde daarvan vermogen aan te wijzen? Dat is geen mensch gegeven. Bij die toedragt van zaken is het dubbel pligt voor den kleineren Staat, te waken, zich door eendragt te versterken, zich te herinneren de onschatbare voordeelen van eene zelfstandige stelling, verworven door het beleid, den moed en de zelfopoffering van zoo vele voorgangers, waarvan de meeste, en daaronder de voornaamste leiders der vaderlandsche beweging, reeds den doodslaap zijn ingesluimerd: leiders, wier geest en hand hun leven lang zoo onbezweken hebben gearbeid, wier hart zoo opregtelijk heeft geklopt voor de herstelling en het geluk van het Vaderland.

Welke toekomst aan Europa, aan Nederland, in de raadsbesluiten der Voorzienigheid, zij beschoren, moge de geest, *door de vaderlandsche gemoederen vóór* 1813 op edele wijze levendig gehouden en in de gewrochten van een HELMERS weêrgalmende, door den nog levenden volkszanger met moed en vuur levendig gehouden, steeds op dezen bodem weêrklank vinden!

Mogen in de historische dagen der laatste week van November steeds met dankbaarheid en zucht tot vaderlandsche pligtsbetrachting de woorden en daden der edelen van 1813, wier namen op 's volks lippen zweven, herdacht worden, als wij de Nederlandsche vlag vrijelijk zien uitsteken en op de zeeën wapperen: voorzeker, dan zal ieder lot met vastberadenheid, eendragt en opzien naar Hoogeren bijstand, worden gedragen, dan zal men steeds meerdere kracht bijzetten aan den grondslag van Neêrlands onafhankelijkheid en welzijn, het behoud van dat alles, waarover men zich thans mag verheugen.

Reeds op den eersten dag der discussiën over de Staatsbegrooting werd de strijd, die verwacht werd, op het politiek terrein overgebragt. Wij achten dat een verblijdend en een min aangenaam verschijnsel tevens. *Verblijdend*, omdat de leden der Kamer met de welmeenende raadgevingen der dagbladpers schijnen in te stemmen en te erkennen, dat het uitspreken van tallooze redevoeringen over dezelfde zaak, in dezelfde rigting, nutteloos, een kostbaren tijd doet verloren gaan; terwijl het veeleer parlementair is, om in de algemeene beraadslaging, als het ware, het hoofd van elke rigting, van iedere fractie te doen optreden als tolk van de verschillende meeningen, die in de Kamer vertegenwoordigd zijn, en liever later, bij ieder onderdeel der begrooting, de taak der ondervraging en van het onderzoek onderling te verdeelen, opdat dan toch ieder in staat zij, wat *hier* een onmisbaar vereischte schijnt, van zich te doen hooren. *Min aangenaam* evenwel: omdat het terrein, waarop den eersten dag de discussiën werden gebragt, niet was een weg, die door aanvaller of verdediger altijd met kalmte kan worden betreden; ook niet was een weg, waar eendragt en verdraagzaamheid elkander steeds kunnen ontmoeten.

Zeven sprekers en de Minister van Buitenlandsche Zaken hebben het woord gevoerd.

Drie hunner behandelden het onderwerp der begrooting zelve. De heer VAN RAPPARD trad in eene financiële beschouwing over de verhouding tusschen de middelen en de uitgaven; naar zijne schatting was het evenwigt tusschen beide verbroken en had de Regering nimmer moeten toegeven aan het verlangen tot opheffing van de, aanvankelijk tot dekking van uitgaven voorgestelde, verhooging van opcenten op sommige belastingen, krachtens art. 2 van de wet, houdende afschaffing van den accijns op het gemaal. — De heer BOSSCHA vreesde, dat de Regering zekere achterhoudendheid in acht nam nopens maatregelen van algemeen bestuur, die, soms ten onregte gelijk in de zaak van Kockengen, tot ongerustheid en wantrouwen aanleiding zouden geven. Daar volgens hem, evenwel, de goed- of afkeuring eener begrooting niet alleen was eene quaestie van cijfers, maar ook van vertrouwen, verlangde hij, tot vestiging van dat vertrouwen, meerdere openbaarheid omtrent den gang van het bestuur. En daarom kwam hij terug op den, in het Voorloopig Verslag over het 1ste hoofdstuk uitgedrukten, wensch, dat voortaan, bij de Memoriën van Toelichting tot de begrootingswetten, mogten gevonden worden overzigten van den gang des bestuurs en van de beginselen, die daarbij de Regering geleid hadden. — De heer NOLTHENIUS, eindelijk, trad in eene ontwikkeling zijner denkbeelden over bezuinigings- en afschaffings-manie in het algemeen, en in eene beoordeeling van de kosten voor ons defensie-wezen in het bijzonder. Die kosten achtte de Spr., in verhouding tot de krachten onzer Natie, te hoog. — Op deze redevoeringen komen wij nader terug, want het is wel zeker, dat zij nog replieken zullen uitlokken of, in het vervolg der beraadslaging, verder worden uitgewerkt, terwijl we dienaangaande ook de antwoorden en ophelderingen van den Minister van Financiën met veel belangstelling te gemoet zien.

De politieke redevoeringen waren vier in getal en tweeërlei van aard.

De heer ZIJLKER bood — namens zich zelven of uit naam der eigenlijk gezegde oppositie? — de „*peis*" aan de Regering aan. Een vrede tot „tijd en wijle".

Juist de openbaarmaking van zekere zijde van hetgeen men zou willen, dat in Nederland de Regeringsbeginselen wierden, had hem tot die vredesvoorslagen genoopt; hij wenschte, uit vrees voor erger, het tegenwoordige Ministerie behouden te zien. Heeft de heer ZIJLKER zijne individuële meening uitgesproken, dan zal het wel niet noodig zijn daarover in ontwikkeling te treden; sprak hij zoo niet namens, dan toch als „tirailleur" van zijne partij, dan vinden wij nog ruimschoots gelegenheid, om op dit interessante verschijnsel terug te komen.

De redevoering van den heer GROEN VAN PRINSTERER maakte het hoofdpunt van den aanval uit. Hij werd daarin voorgegaan door den heer ELOUT, die over de handhaving van het monarchaal beginsel sprak, in verband tot de regten der Kamer en de bevoegdheid der Regering; en die, daarin, voor een gedeelte werd gesteund door den heer VAN GOLTSTEIN, wiens rede eensdeels adhaesie schonk aan het door den heer ELOUT gesprokene, anderdeels aan de, door den heer VAN RAPPARD ontwikkelde, finantiële bezwaren.

Gelijk altijd was ook nu de aanval van den heer GROEN overvloeijende van „*witz*" en van „*humour*". Maar ook nu werd, gelijk niet zelden, aan die onweêrstaanbare en wegsleepende neiging het stellige, het juiste opgeofferd; en wat de heer GROEN als eene „historische schets" ontwikkelt, had de Minister van Buitenlandsche Zaken volkomen het regt — en geen tegenstander van het Ministerie zal dat ter goeder trouw kunnen ontkennen — te noemen: „eene verzameling van feiten, „met inlassching van een aantal verkeerde uitleggin„gen." Wij, voor ons, noemen die redevoering liever: de invatting van eenige feiten in een romantisch kleed, waardoor de feiten zelven schier onherkenbaar werden.

Wanneer wij, gelijk eenmaal de heer GROEN zelf verklaarde het liefste te doen, de „staketsels" wegnemen van het gebouw der redekunst, door den begaafden spreker opgetrokken, dan kunnen wij *niets anders* terugvinden, dan eene aaneengesloten reeks van even onbillijke als onjuiste oordeelvellingen, die het noodzakelijk gevolg zijn van dien verkeerden grondslag, die aangenomen was. De heer GROEN beoordeelde de politieke leer van het Ministerie *niet* naar hetgeen die leer inderdaad *is*, maar naar hetgeen die, om aan eigen beschouwing te voldoen, zou behooren te wezen.

„Het Ministerie in het algemeen, en de Ministers „afzonderlijk, schatten het Christendom, de gods„dienst en de historische herinneringen hoog" — zeide de Minister van Buitenlandsche Zaken teregt — „maar „nergens, in het Programma, staat te lezen, dat het „zou gevormd zijn in Christelijk-historischen zin," zoo als de heer GROEN had beweerd.

Op dezen verkeerden grondslag voortbouwende, moest de-

tweeërlei strekking, welke, naar onze meening, de rede des heeren GROEN scheen te hebben, wel van zelf missen.

Hij wenschte, in de eerste plaats, het Ministerie los te maken van de April-beweging, die het aan het bewind bragt, en te gelijker tijd de ministeriëlen — dat is: zij, die gewoon waren naar hunne overtuiging in te stemmen met de beginselen der Regering — voor te stellen, als met het Ministerie gebroken hebbende. De heer GROEN vergat op nieuw, dat niemand wenschen, dat 's lands belang niet vorderen kon, dat de stemming, die in April 1853 heerschte, zou worden levendig gehouden door de handelingen van het Ministerie. Hij vergat (en de heer VAN HALL deed het opmerken) dat het Ministerie *buiten* de April-beweging is gebleven, die had gevonden, en begrepen; en dat juist daarom de taak van het nieuwe bewind nooit *kon* zijn, die beweging gaande te houden; maar, integendeel, door voldoening te geven aan de eene zijde van het gekwetst gevoel te waken, dat dat gevoel niet ontaarde in onregt of onbillijkheid tegen de andere zijde, die beweging te apaiseren, opdat rust en vrede blijven wonen in ons Vaderland, en de eendragt en de verdraagzaamheid ook voortaan de groote krachten onzer Natie uitmaken, zoo als zij Nederland bij uitnemendheid hebben doen uitblinken. «De spons» — zeide de Minister van Buitenlandsche Zaken — «was *niet* gehaald «over historische herinneringen; maar gelukkig zou ik «mij rekenen, indien ik onzalige twisten en betreurens«waardige verdeeldheden had kunnen uitwisschen.» De heer VAN HALL toonde aan, dat de door den Spr. genoemde «ministeriële» leden inderdaad met het Ministerie omtrent een enkel punt — de afschaffing van 't gemaal — hadden verschild; maar dat zij daarom niet met het Ministerie hadden gebroken. Die incidentele tijdelijke tegenstand was juist het bewijs, dat de ministeriëlen slechts naar hunne overtuiging, niet naar het bevel eener partijleus handelen; en niet langer zou hij Minister willen zijn, indien hij zijne vrienden zag veranderd in bestrijders zijner beginselen.

De tweede strekking in de rede des heeren GROEN was, om de Regering voor te stellen als missende alle kracht en zelfstandigheid, als loopende aan den leiband der oppositie. De bloote herinnering aan hetgeen omtrent dit punt reeds bij de behandeling der wet op de afschaffing van het gemaal is gezegd, was reeds voldoende voor den heer VAN HALL, om de onjuistheid van die voorstelling te doen inzien. Wat de heer GROEN in dit opzigt tot eene grief maakte, behoort inderdaad te strekken tot lof voor de Regering. Gelukkig toch noemen wij dit Bewind, dat, ontstaan in een tijdperk van verdeeldheid en opgewondenheid, van lieverlede het zoo ver heeft weten te brengen, dat men «over vermenging der verschillende partijen,» zoo als de heer GROEN deed, moet klagen. Dat is, naar ons inzien, het treffendste bewijs, dat zoodanig Bewind was op de hoogte zijner taak; want het bevorderde eensgezindheid en vrede in het land. Volmondig zeggen wij het den Minister van Buitenlandsche Zaken na: «In «ons land is het monarchaal beginsel het eenige, dat «tot aller welzijn strekken kan; maar dat beginsel zou «juist geschokt worden door het denkbeeld, dat er «partijen zijn, die regeren. Daardoor brengt men de «Regering over in het Parlement; en het is mijne volle «overtuiging, dat partijschap gevaarlijk is voor het «Koningschap en het Vaderland; dat zij tot niets an«ders leiden kan dan tot het aanstoken van twist en «tweedragt onder de verschillende deelen der bevolking.»

Wanneer wij alles wilden opteekenen, waartoe de gedachtenwisseling tusschen den heer GROEN en den Minister van Buitenlandsche Zaken aanleiding kan geven, wij zouden nog onderscheidene artikelen kunnen schrijven. Waarschijnlijk komen wij er later op terug. Om de hoofdstrekking te schetsen, hebben wij voor heden genoeg gezegd, ook om aan te toonen, dat discussien als deze tot geenerlei practisch resultaat leiden en geen nut hoegenaamd schijnen op te leveren. Wij hopen slechts, dat de strijd op dat terrein niet te lang zal worden voortgezet: want niet alleen, dat er een kostbare tijd door verloren gaat, maar die strijd, zoodra die over verschillende rigtingen heen wordt verspreid, ontaardt altijd in persoonlijke twisten, waarvan de hatelijkheid en het onvaderlandslievende ten vorigen jare zoo zeer is gebleken.

Buitenland.

RUSLAND.

Te St. Petersburg is eene Keizerlijke ukase verschenen, waarbij het ontslag wordt aangenomen van den graaf Kleinmichel, als Minister van Openbare werken, welk besluit vergezeld gaat van een voor dezen vleijend schrijven des Czaars.

—De reglementen betreffende de concessie van spoorwegen aan particuliere maatschappijen in het geheele Russische Rijk zijn openbaar gemaakt.

TURKIJE.

Berigten uit Konstantinopel van 3 dezer maken gewag van de botsing, die tusschen Fransche en Tunisiaansche troepen bij het hospitaal heeft plaats gehad. De twist was het gevolg van de dweepzucht der laatstgenoemde benden. Er zijn aan weerszijden eenige manschappen gedood en gekwetst. Eene sterke Fransche en Turksche magt moest tusschen beide komen, om aan deze ongeregeldheden een einde te maken.

— De uitvoer van granen uit alle Turksche havens is voorloopig verboden.

GROOT-BRITTANJE.

Volgens de *Times* zullen in het aanstaande voorjaar niet minder dan 120 kanonneerbooten gereed zijn om in de Russische wateren te worden gebezigd. Thans wordt te Woolwich een mortiervlot gebouwd, hetwelk op 4 pontons drijvende zal blijven. De pontons zullen tevens tot algemeene bergplaats van ammunitie dienen.

— De *Times* behelst weder een zeer oorlogzuchtig betoog, waarin wordt aangedrongen om voor geene uitgaven terug te deinzen, om de vloot zoodanig in te rigten, dat het doel van den krijg bereikt worde, dat is, volgens genoemd blad, de vernieling van de Russische schepen en vestingen in de Oostzee, gelijk dit in de Zwarte zee reeds geschied is. Elk der drie scheepsuitrustingen naar het Noorden zal dan 10 millioen p. St. gekost hebben, in het geheel dertig millioen, doch het blad acht dit het doel waard. Het spoort tot krachtig doortasten aan, juicht het toe, dat de Britsche admiraal Dundas zich zelf nog niet door het ijs laat terughouden, om den vijand te verontrusten, zoodat hij niet vóór December wil wederkeeren. Het blad zegt, dat het lot van den volgenden veldtogt van de drijvende batterijen en sloepen met zwaar geschut afhangt; en de uitslag van den krijg denkelijk van dien veldtogt. «Iedereen moet beseffen,» roept de *Times* uit, «dat wij de crisis van dezen grooten worstelstrijd naderen.»

— In Engeland zijn berigten uit Bombay van den 17den, en uit Calcutta van den 8sten October ontvangen. Zij schijnen geenszins de strekking te hebben om de door onderscheiden voorvallen in den laatsten tijd opgewekte vrees voor ernstige storingen van Indie's rust weg te nemen. Oude, een inlandsch koningrijk, hetwelk door ligging en velerlei betrekkingen met de bevolking van Britsch Indie in naauw verband staat, was in toenemende gisting door twisten tusschen de belijders der Mohammedaansche en die der Hindosche godsdienst; en de Santals, een Hindosche volksstam, die om redenen van deels godsdienstigen aard in opstand tegen de Britsche overheden gekomen is en eene geheele landstreek in het noordoosten van Indie te vuur en te zwaard verwoest heeft, was volgens de nu ontvangen nog geenszins bedwongen, maar schier meester van het geheele gewest Beerbhoum.

ZWITSERLAND.

Men herinnert zich dat bij eene vorige verkiezing te Geneve, de heer James Fazy als hoofd des bestuurs aldaar de nederlaag leed door eene vereeniging van de behoudende en ultraradicale partij. Bij de tegenwoordige verkiezing heeft hij op nieuw de overwinning behaald.

FRANKRIJK.

Den 15 dezer heeft de uitdeeling der toegekende prijzen en medailles aan inzenders van voorwerpen voor de algemeene tentoonstelling plaats gehad, bij welke gelegenheid de Keizer eene rede heeft gehouden, waarvan de hoofdinhoud hierop nederkomt:

«De wereld-tentoonstelling te Parijs biedt een indrukwekkend schouwspel aan. Terwijl Frankrijk in oorlog is, zenden mannen, die zich onderscheiden op het gebied van wetenschap, kunst en nijverheid, van alle punten des aardbols hunne voorwerpen naar Parijs, om die aldaar ten toon te spreiden. Die wedijver versterkt de algemeene overtuiging, dat de oorlog alleen hem bedreigt, die hem uitgelokt heeft, en dat die in het belang van allen voortgezet wordt. Europa ziet van verre het naderend gevaar, doch het zal een waarborg voor zijne onafhankelijkheid en veiligheid vinden. Intusschen is, bij de aanschouwing van zoovele wonderen, de eerste indruk, dien men ontvangt, de wensch naar vrede. De vrede toch kan alleen deze merkwaardige voortbrengselen van het menschelijk vernuft eene hoogere vlugt geven. Gij allen behoort met mij te wenschen, dat deze vrede spoedig tot stand kome en duurzaam zij. Wil die duurzaam wezen, dan is het noodig, dat het vraagstuk, dat tot den oorlog aanleiding gaf, naauwkeurig gekend worde. Om den vrede *spoedig* tot stand te zien komen, is het noodig, dat Europa zich verklare; want zonder openbaarmaking van het algemeen gevoelen, loopt men gevaar dat de krijg tusschen groote mogendheden steeds voortgezet worde. Indien daarentegen Europa zich verklaart en te kennen geeft, aan welke zijde het regt en aan welke het onregt is, dan is eene groote schrede gedaan tot vereffening van het geschil. In onze eeuw van beschaving zijn de overwinningen des legers, hoe schitterend ze ook zijn mogen, slechts van voorbijgaanden aard. Ten slotte is het alleen de algemeene denkwijze, die immer de beslissende overwinning behaalt.

«Zegt, mijne heeren de afgevaardigden! aan uwe medeburgers, dat Frankrijk tegen geen enkel volk haat koestert; dat het sympathie voor allen heeft, die, even als wij, de zege des regts en der regtvaardigheid willen. Zegt hun, dat, indien zij dit willen, zij dan ten minste openlijk zich vóór of tegen ons verklaren; want wanneer Europa onverschillig blijft, te midden van eene ernstige worsteling, dan maakt het eene slechte berekening, en wanneer het blijft zwijgen, handelt het verkeerd. Wij, verbonden volken, smeden voor de overwinning eener groote zaak wapenen, zonder dat onze werkplaatsen en onze nijverheid eenigen stilstand hebben ondervonden. Zijt groot, zoowel door de werken des vredes als door die des oorlogs. Laat ons door eendragt sterk zijn, en ons vertrouwen in God stellen, dat wij over de tegenwoordige en toekomstige moeijelijkheden zullen zegevieren.»

(Tot nog toe is de inhoud van deze rede niet anders dan per telegraaf bekend, zoodat men op de volkomen juistheid daarvan nog geen staat kan maken.)

BELGIE.

De Kamer der Vertegenwoordigers heeft haar bureau zamengesteld in den geest der nieuwe meerderheid. De heer Delahaye is tot president herkozen met 52 stemmen tegen 35, die op den heer Delfosse uitgebragt werden; waaruit blijkt, dat de oppositie, ofschoon in de mi heid, toch nog al vrij aanzienlijk is.

De heer Delahaye heeft het voorzitterschap dadelijk vaard, met eene rede, waarin hij met nadruk op de n zakelijkheid der bevordering van eendragt aandrong.

— Het stoffelijk overschot van den graaf de Liedek gewezen Nederlandsch gezant te Rome, is naar België gevoerd.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN VRIJDAG, 16 NOVEMBER.

In deze zitting heeft de heer Taets van Amerongen slag gedaan uit naam der commissie, belast met de aanb ding aan den Koning van de lijst der drie candidaten het lidmaatschap in de algemeene Rekenkamer. Z. heeft aan de Commissie geantwoord, dat Hij zich onmidd lijk met de zaak zal bezig houden. Aangenomen voor nisgeving, terwijl de Commissie bedankt wordt voor de haar volbragte taak.

Is ontvangen eene Kon.-boodschap, ten geleide van ontwerp van wet tot vaststelling van het reglement op het beleid der Regering in de Ned. West-Indische koloni en bezittingen. Verzending aan de afdeelingen.

Is ingekomen eene missive van den Minister van Mari ten geleide van het verslag eener commissie van deskun gen, belast met een nieuw onderzoek van het droogedok Willemsoord. Drukken en ronddeelen.

De Commissien van rapporteurs zijn gereed met eindverslagen over de Xe en XIIe hoofdstukken der Sta begrooting voor 1856. Drukken en ronddeelen, de beraadslaging in de volgorde der hoofdstukken pla vinden, onder de bepaalde voorwaarde, dat die discus kan worden afgebroken tot de behandeling van spoed v eischende wetsontwerpen.

De algemeene beraadslagingen over de begrootingswet voor 1856 worden voortgezet.

De heer L. D. STORM wenscht bij deze algemeene raadslaging een punt te bespreken, dat niet in verband staat met de eigenlijke begrooting, of de cijfers. Dat p is teeder, maar hij schroomt niet het te behandelen, d hij aangemoedigd is door hetgeen twee Sprekers gister hebben in het midden gebragt, die toch op de gelijkstell der gezindheden hebben aangedrongen. Hij wordt daartoe meer aangespoord, nadat de Minister van Buitenlandsche Zaken gisteren, op het einde zijner rede, de wenschelijkhe heeft doen uitkomen, dat er boven alles eendragt in lande besta.

De handeling, die hij op het oog heeft, bewijst, dat de lijkstelling wel eens over het hoofd gezien wordt. Hij ac zich dan ook verpligt eene waarschuwende stem tot de R gering te rigten. Hij bedoelt de ongelijkheid, die men merkt, bij het begeven van posten en bedieningen van de Staat, zoodat het zelfs schijnt dat in eene Katholieke pr vincie, gelijk Noordbrabant, een deel der bevolking daarva wordt uitgesloten. Het is verre van hem, dat hij eene deeling der posten gelijkelijk naar de maatschappelijke b volking verlangt; hij is de eerste, die wenscht, dat men b de benoeming tot ambten uitsluitend op kunde, geschikt heid en braafheid let, maar hij wenscht toch, dat die verde ling niet zoo plaats vinde, dat men, in weerwil van h talent en braafheid, onwillekeurig aan achteruitstelling d Katholieken moet denken.

Hij staaft dit met enkele voorbeelden in de provinci Noordbrabant. Hij gaat daarbij na het groote verschil, da er tusschen de bevolking aldaar bestaat. Op eene bevolkin van ruim 400,000 zielen, zijn er ruim 46,000 Protesta ten. Hij zal niet elken tak van bestuur nagaan, om aan toonen hoe zeer de Katholieken worden achteruitgesteld. miskenning vermeerdert dagelijks en geeft tot ontevrede heid bij de ingezetenen aanleiding. Gelijkstelling vond alleen in de gelederen van de milicieus en in de contr bualen voor den fiscus. Gelijkstelling treft men aan het geldt dienst te doen of lasten te dragen.

Onder de enkele voorbeelden, die hij bijbrengt, wijst bijzonder op het notariaat, waarbij het toch vooral wensch lijk is, dat men ten genoege der bevolking handelt. Noordbrabant zijn 97 notarissen, waarvan intusschen zij 56 Protestanten en 41 Katholieken. Vergelijkt men dit me de bevolking, dan valt de ongelijkheid op sommige plaa sen nog meer in het oog. Hij beroept zich daarbij op 's Bosch, Oss, Boxtel, Eindhoven en Bergen-op-Zoom, waar de onge lijkheid in het oog springt, terwijl het in elk ander kanton van Noordbrabant met het notariaat op dezelfde wijze gel gen is. Voorts wijst hij er op, dat de hoogere posten Noordbrabant meest alle in handen der Protestanten zijn.

Ook in andere provincien is het niet beter gesteld. A voorbeeld haalt hij aan eene statistiek, die hij in het dag blad *de Tijd* heeft gevonden, nopens de jaarwedden in h arrondissement Amersfoort, waarvan de uitkomst hem niet minder treffend toeschijnt. Nu wil hij gaarne aannemen dat Ministers niet altijd uit eigen oogen kunnen zien, maar op de rapporten van anderen moeten afgaan. De Ministers zijn reeds zoo nabij den Troon gezeten, dat zij reeds eeni germate in het ongeluk der Vorsten deelen, dat de waarheid niet altijd tot hen doordringt.

Hij neemt dat voor een oogenblik aan, maar dan moet hij bij de departementen van algemeen bestuur meer gelijkheid, regtvaardigheid en billijkheid waarnemen. Hij gaat echter het personeel der verschillende departementen na, en vindt ook daar óf in het geheel geen, óf slechts een enkel katholiek ambtenaar. Hij laat de gevolgtrekking van deze beschouwing aan de beoordeling van elken onpartijdige, zelfs aan den meest anti-katholieke over, maar hij vraagt, of men hier niet onwillekeurig aan opzet moet denken.

Wel kent hij wel de tegenwerping, dat bij de Katholieken weinig geschiktheid bestaat; dat er gemis aan geestontwikkeling is, en dat zij geene opleiding tot hoogere staatsambtenaren hebben gehad. Hij geeft dat voor een oogenblik toe, maar dan moest het gevolg daarvan toch zijn, dat de Katholieken eenige tegemoetkoming verkregen bij de vervulling van geringere betrekkingen, waartoe niet die hooge capaciteit of geniale vlugt gevorderd wordt. Zoo zou men kunnen verwachten, dat men hen bij de ontvangers der directe belastingen eenigzins meer in aanmerking nam. Men zal aan de Katholieken toch geen braafheid en eerlijkheid ontzeggen.

Intusschen slaat hij een blik op de ontvangers in Noordbrabant, en dan vindt hij bij eene zoo aanzienlijke Katholieke bevolking 62 Protestantsche, 37 Katholieken en 1 Israëlitisch ontvanger. Spr. meent dus, dat de bepaling van art. 166 der Grondwet, ten aanzien der Katholieken in Noordbrabant, niet in het oog wordt gehouden. Hij eindigt met de herinnering, dat de Ministers ook dat voorschrift der Grondwet met solemnelen eede hebben bezworen.

De heer VAN BOSSE vestigt de aandacht op het verschijnsel dat, als men op het eindcijfer der begrooting wijst, men dan zegt, dat dit niet juist is, maar dat men in de onderdeelen moet komen om aan te toonen wat al dan niet wordt gevorderd. Treedt men nu in bijzonderheden, dan heeft men, gelijk gisteren gehoord werd, verschillende exceptien, die men uit de Grondwet ontleent. Men wijst dan op art. 61, volgens hetwelk de Koning het opperbestuur van de algemeene geldmiddelen heeft; op art. 178, waarbij aan den Koning de zorg wordt opgedragen, dat er ten allen tijde eene toereikende zee- en landmagt onderhouden worde; op art. 57, volgens hetwelk de Koning vredes- en andere verdragen met vreemde mogendheden sluit; op art. 78, waarbij den Koning de mägt is gegeven, om ministeriële departementen in te stellen enz.

Men heeft gisteren er zelfs op gewezen, dat de Koning het opperbestuur van de algemeene geldmiddelen heeft. Als die denkbeelden opgaan, als die artikelen zoo moeten worden opgevat, dan zou het vrij staan, om bij koninklijk besluit ook geldleeningen aan te gaan, want geen enkel voorschrift of wet verbiedt dit. Als die uitlegging wordt aangenomen, dan blijft er voor de Kamer weinig te doen over, en dan zijn hare werkzaamheden tamelijk gering. Er zou voor haar dan overblijven na te gaan, wat de Regering beslist heeft en dit te registreren. Hij kan zich met die uitlegging niet vereenigen. Hij houdt zich aan art. 119 der Grondwet, waarbij bepaald wordt, dat de begrootingen van alle uitgaven des Rijks door de wet worden vastgesteld en de middelen tot dekking aangewezen. De Kamer heeft alzoo het volle regt van beoordeeling en kan amendementen op de posten aannemen.

Er werd gisteren nog eene andere belangrijke opmerking onder de weinige financiële beschouwingen, die voorgedragen zijn, gemaakt, n. l. dat dit de eerste begrooting was, die met een schijnbaar deficit van ƒ 330,000 sloot. Dat is zeker een zeer opmerkelijk verschijnsel en weinig had hij gedacht, dat daarvan zoo spoedig sprake zou zijn. De oorzaken van den tegenwoordigen toestand zijn bekend: de Regering heeft de uitgaven steeds vermeerderd en de ontvangsten verminderd. Hij heeft in den afgeloopen zomer dat verschijnsel gevreesd.

Het is des te betreurenswaardiger, omdat de Reg. tot maatregelen hare toevlugt neemt, die aan den vroeger treurigen toestand onzer financien doen denken. Immers het evenwigt tusschen ontvangsten en uitgaven is alleen verkregen door het aannemen van een beginsel, dat hij zeer gevaarlijk acht. Zoo is het eene groote fout, dat, als men de verpligting tot amortisatie aanneemt, men het bedrag daarvoor niet uit de gewone inkomsten, maar uit het domein-fonds ontleent. Eene niet mindere fout is het, naar zijn oordeel, dat men de koloniale bijdragen met 1 millioen heeft vermeerderd.

Hij gelooft wel, dat er voor 1856 minder bezwaar bestaat, maar het is desniettemin een gevaarlijk antecedent, dat niet wordt weggenomen door de bewering, dat de verhooging van het koloniaal batig slot voor uitgaven van de Marine strekt. Het doet hem leed, dat men in het voorjaar zijn denkbeeld niet heeft omhelsd, om namelijk over de koloniale baten niet te beschikken, voordat men wist wat ze werkelijk hebben opgebragt en wat inderdaad voorhanden was.

De Regering heeft zijn gevoelen niet gedeeld, uit vrees voor dienst-vermenging, maar die bedenking kan geen ernstig bezwaar opleveren: dat is eene quaestie van vorm en door eene goede regeling was die vermenging ligt te verhoeden geweest. Had men zijn denkbeeld omhelsd, dan had het koloniaal batig slot niet alleen tot amortisatie van schuld, maar ook tot voorziening in buitengewone uitgaven kunnen strekken. Het is zijne overtuiging dat, zoo er schijnbaar een te kort op de begrooting bestaat, het alleen daaraan is toe te schrijven, dat de Regering uitgaven op de begrooting brengt, die hij niet noodig acht.

Dat is o. a. het geval met het bedrag der renten voor de schatkistbiljetten ten beloope van ƒ 416,000, die men weet dat niet gebruikt zullen worden. Over den oorsprong dier schuld bestaat tusschen den heer van Rappard en hem geen verschil, maar hij is het met dat lid niet eens over de noodzakelijkheid om het bedrag dier renten op de begrooting uit te trekken. Op dit oogenblik is die schuld niet in omloop, en zij staat dus gelijk met geamortiseerde schuld. Zij kan niet worden uitgegeven, of daartoe moet noodzakelijkheid bestaan.

Hij gelooft dus, dat het gemelde cijfer in compensatie komen kan voor het beweerde te kort. Ook het cijfer van ƒ 620,000 voor amortisatie is slechts eene fictieve verhooging van ontvangsten en uitgaven, die op de beschouwing van het te kort geen invloed uitoefent. De Regering is toch bevoegd om een gelijk bedrag uit het domeinfonds te trekken, daar dit tot amortisatie bestemd is. Als hij dit alles in aanmerking neemt, en ook dat de renten voor het depot der muntbiljetten niet noodig zullen zijn, dan durft hij de zorg en de vrees voor een tekort in den jare 1856, wanneer er geene buitengewone omstandigheden ontstaan, ter zijde stellen, vooral als de O. I. baten niet tegenvallen. Op een groot overschot valt er echter niet te rekenen, als men let op de uitgaven, die nog moeten gedaan worden, en waarvoor men suppletoire begrootingen kan te gemoet zien.

Hij heeft wel vele bezwaren tegen de begrooting, maar of hij tegen de wet op de middelen stemmen zal, wil hij nog niet zeggen. Hij zal aanvangen met te stemmen tegen die hoofdstukken der begrooting, waarvan hij het hooge cijfer bestrijdt, en omdat zij de blijken dragen van een stelsel van uitbreiding van uitgaven, dat hij zoozeer bestrijdt. Hij kan toch niet toestemmen, dat het noodzakelijk zijn zou met kleiner of grooter sprongen het cijfer der begrooting te verhoogen. Hij ziet weinig vooruitzigt om zijne bezwaren tegen de hoofdstukken, door middel van amendementen, uit den weg te ruimen. De ondervinding heeft het weinig afdoende van dat middel aangetoond. Bovendien, er zijn altijd uit eenig artikel der Grondwet argumenten te ontleenen, om een amendement te bestrijden.

Zoo als hij gezegd heeft behoudt hij zich zijn gevoelen over de wet op de middelen voor. Hij wil den Minister van Finantien niet te hard vallen; maar hij gelooft, dat er eene groote fout begaan is, door tot de afschaffing van den accijns op het gemaal te besluiten, zonder dadelijk een voldoend aequivalent, voor zoover dit noodig was, daar te stellen. Eerst werd er een hoofdgeld voorgedragen, toen werd art. 2 in het ontwerp gebragt; men zou, zoo noodig, tot verhooging van opcenten besluiten. Dergelijke verhooging kan meest op goede gronden worden bestreden. Wat er nu bij de behandeling dezer begrooting, nopens die opcenten, is voorgevallen, levert het bewijs op, dat de Regering niet voorzigtig gehandeld heeft, door niet een gedeeltelijk aequivalent bij tijds te doen vaststellen. Hij meent dit te moeten betreuren.

Ten slotte wenscht hij de Regering in ernstige overweging te moeten geven, de begrooting op eene andere wijs te verdeelen. Hij verlangt namelijk, dat er voor gewone uitgaven een normaal cijfer worde aangenomen en dat de buitengewone uitgaven alleen uit de koloniale bijdragen zullen worden bestreden, welke bijdragen tevens tot amortisatie konden gebezigd worden. Op die wijs zouden buitengewone uitgaven door buitengewone ontvangsten worden bestreden, en zou men zijne toevlugt niet tot vreemde hulpmiddelen behoeven te nemen.

De MINISTER VAN FINANCIEN heeft zich tot taak gesteld de beantwoording der verschillende bedenkingen van financiëlen aard, als tot zijn werkkring behoorende. Hij moet vooraf aan den heer Bosscha doen opmerken, dat bij de Regering volstrekt geene achterhoudendheid in de mededeeling van inlichtingen of het doen van opgaven, omtrent 's lands toestand, bestaat. De vraag is echter deze: of die verschillende inlichtingen en opgaven door de Regering bij de Memoriën van Toelichting op de begrootingswetten, moeten worden verstrekt. En in dat opzigt verschilt de Regering met het gevoelen van dien Spr.

Zij gelooft niet, dat het goed is bij die gelegenheid dergelijke politieke beschouwingen in *die* stukken op te nemen. De openbare beraadslagingen geven aanleiding genoeg tot het doen van vragen en het verzoeken om ophelderingen en de Reg. was en is steeds bereid om de gedane vragen te beantwoorden en de verzochte ophelderingen te geven. Maar om bij die gelegenheid een uitgebreid verslag over den toestand des lands te leveren, geschoeid op den leest der provinciale verslagen, daartoe is de tijd tusschen het indienen der verschillende begrootingen te kort.

Z. Ex. gaat nu over tot de beantwoording van het aangevoerde door de verschillende sprekers. In de eerste plaats beantwoordt de Minister het opgemerkte door den heer van Rappard. Deze gaf te kennen, dat de tegenwoordige begrooting op hem een onaangenamen indruk had gemaakt, en dat zij zijne bevreemding had opgewekt. Het spijt den Minister wederom, dergelijke bezwaren te hebben hooren uiten, welke bezwaren in verband staan met de afgeloopene discussien over de afschaffing van den gemaal-accijns. Het doet hem ook leed uit dien sprekers mond het verwijt van *wedren* te hooren tegenwerpen, zoo ook door den heer Groen van Prinsterer, dat de Regering de politiek van zwichten voor eene partij zou gevolgd hebben.

Die doorgaande veroordeelingen van den door de Regering voorgestelden maatregel tot afschaffing van den gemaal-accijns, alleen met het oog op de *kamer*, doen den Minister leed; zij doen het namelijk voorkomen alsof de Regering alleen naar het verlangen der kamer had gezien, en niet op de behoeften van het volk had gelet. Wat zou het geval zijn, vraagt Z. Exc., als de gemaal-accijns nu niet was afgeschaft?

Zou dan de Regering in deze oogenblikken van duurte en nu alle buitenlandsche regeringen verschillende maatregelen nemen, om aan de behoeften harer natien zoo veel mogelijk te genoet te komen, zou zij dan blind zijn gebleven voor de behoeften van het Nederlandsche volk. De Regering kan thans zeggen: wij hebben gedaan wat wij konden. Zij kan de omstandigheden, buiten haar gelegen, niet uit den weg ruimen, zij heeft gedaan wat in haar vermogen lag en zij heeft gezorgd, dat althans met 1o. Januarij 1856 de prijs van het brood niet nog verhoogd is met den daarop gerust hebbende accijns.

Z. Ex. komt nu tot de behandeling der punten, die meer bepaaldelijk tot de begrooting zelve behooren. De heer van Rappard heeft ook vooral gewezen op de wet op de middelen. Z. Exc. moet daarop antwoorden, dat, als men zich bloot aan de cijfers houdt, er dan ja een nadeelig slot is, maar de heer van Bosse heeft zelf erkend, dat dit tekort slechts in schijn bestaat, en dat de dienst van 1856 zelfs een, hoewel gering, overschot zal opleveren. De heer van Rappard zeide dat dit tekort ƒ 330 000 bedroeg. Maar de Minister moet daaromtrent doen opmerken, dat er thans reeds weder een ontwerp is voorgedragen tot amortisatie voor een bedrag van ƒ 5,000.000, en zoo dit ontwerp wet wordt, dan zal dit schijnbaar nadeelig slot weder veel minder zijn.

Hij gelooft dus, dat al die zwarte voorspellingen van den heer van Rappard niet altoos gegrond zijn; want hij moet er toch op wijzen, dat vroeger reeds gezegd is, dat het met het amortiseren gedaan was, en nu wordt er weder voorgesteld voor ƒ 5,000,000 te amortiseren. Ja maar, zeide men, er is niet alleen een nadeelig slot, maar er behoort ook gerekend te worden op de suppletoire begrootingen, die in het volgend jaar noodig zullen zijn voor de uitgaven, die thans niet op de begrooting zijn gebragt.

Ook voor die begrootingen, zegt Z. Exc., bestaat er gelegenheid tot dekking, zonder dat men daarop nog behoeft te rekenen op meerdere Oost-Indische baten. Niettegenstaande het buitengewone crediet, dat er op de dienst van 1855 verleend is, zal er nog ƒ 1,600.000 op die dienst overblijven. Wat het punt van het uittrekken der som van ƒ 416,000 voor de rente der schatkist-biljetten betreft, doet de Minister opmerken, dat de heer van Rappard het in dit opzigt met hem eens is.

Wat verder de aanmerking betreft, dat de uittrekking der middelen geraamd is op de opbrengst van het laatste jaar, en niet op de gemiddelde opbrengst van meerdere jaren, hetgeen dien spreker niet overeenkomstig beschouwde met eene goede huishouding, en waarbij die spreker wees op de handeling van een gewoon huisvader, moet de Min. te kennen geven, dat die vergelijking van beide huishoudingen niet opgaat. Een huisvader heeft zijne middelen niet in de hand; de Reg. evenwel laat hare raming rusten op bepaalde belastingen. Als de Reg. dus op eene groote mate van waarschijnlijkheid afgaat, dan mag zij het volk geene nieuwe lasten opleggen.

Maar bovendien, de raming is berekend naar de opbrengst van 1854, en nu moet men toch letten op de uitkomst, die de 10 laatste maanden van 1855 heeft opgeleverd. In dat tijdvak is er ƒ 2,300,000 meer opgebragt dan in gelijken tijd van 1854, hier nog buiten gelaten de dir. belastingen. — De heer van Rappard zeide, dat de Regering tot grondslag harer raming de gemiddelde opbrengst over de 5 laatste jaren had moeten nemen, maar nu heeft Z. Exc. die opbrengst over 2½ jaar genomen, en dan blijft de raming nog beneden de werkelijke opbrengst over dat tijdvak.

De heer van Rappard had ook bezwaar in de afzondering van eene som van 9 ton uit het domeinfonds. Te dien aanzien stelt de Minister op den voorgrond, dat die gelden ook voor amortisatie bestemd zijn. Maar, bovendien, in de buitengewone omstandigheden, waarin het volk verkeert, bij de duurte der levensmiddelen en de stijging van den prijs der andere behoeften, was het, zijns inziens, voor de Regering pligt, om de opcenten, die zij het regt had uit te trekken, van de begrooting terug te nemen, ten einde, zoo doende, de lasten der natie te verligten.

Naar zijn oordeel verdient dit geene berisping, maar integendeel goedkeuring. Wat het punt van de beschikking over de koloniale finantien betreft, zoowel wat het bedrag als de wijze waarop dat gebruikt zal worden aangaat en waarover de heeren van Rappard en van Bosse het woord gevoerd hebben, hoopt Z. Exc. in deze zitting eene wet op de Oost-Indische comptabiliteit voor te dragen en dan zal er gelegenheid zijn om dat belangrijk punt te behandelen. Hij zal gaarne zien dat die regeling dan zoo zal plaats hebben, dat alle moeijelijke quaestien daardoor voor het vervolg kunnen worden afgesneden.

Wat het aangevoerde door den heer Storm betreft, daarvan zal Z. Exc. alleen dit beantwoorden; wat hem zelven aangaat. Hij heeft met leedwezen die statistiek gehoord, geclassificeerd naar de verschillende godsdiensten. Bij het begeven van posten vraagt hij niet: wat is uwe geloofsbelijdenis? dit zou strijdig zijn met de Grondwet. Maar evenmin als hij dat doet, kan ook iemand zeggen: ik moet bevorderd worden, *omdat* ik tot dat kerkgenootschap behoor. Z. Exc. ontkent de achteruitzetting bij zijne administratie van personen, *omdat* zij Katholiek zijn. Men moet geene statistiek leveren alleen over ééne provincie; de Regering moet op geheel het land letten. Zoo ook is dit gelegen met het avancement, ten aanzien der ontvangers; dat bepaalt zich ook niet tot ééne provincie, maar wel over het geheele land.

Het aangemerkte door den heer V. GULTSTEIN, nopens de opdrijving van uitgaven bij de verschillende departementen, en de niet genoegzame beperking, vooral na de afschaffing van den gemaal-accijns, — beantwoordt Z. Exc. op gelijke wijze als hij dit reeds in de Memorie van Beantwoording op het verslag der Kamer heeft gedaan, namelijk door de redenen op te geven waarom daar verhooging en hier vermindering van uitgaven is aangebragt, en daarbij de gronden ontwikkelende, waarom die vermeerdering is moeten geschieden.

Nopens het aangevoerde door den heer van Bosse, betrekkelijk de vermoedelijke uitkomst van het dienstjaar 1856, moet Z. Exc. opmerken, dat hij het overschot op die dienst voor niet zoo klein voorziet. De redenen, die hij voor zijne meening opgeeft, zijn: 1o. dat de begrootingen in den regel niet worden uitgeput; en 2o. dat op de begrooting van 1854 5½ ton is bespaard.

Indien men daarbij nu rekent, dat er voor 1856 maar gerekend is op een overschot van 4 ton, dat de middelen voor 1856 op 4 ton lager zijn geraamd dan voor 1855, en dat de middelen voor 1855 weder zoo veel meer dan de raming hebben opgebragt, dan is zijne slotsom, dat er voor een volgend jaar een niet onaanzienlijk overschot te wachten is.

Ten slotte moet de Minister, omtrent het verlangen van den heer van Bosse om eene andere inrigting aan de begrooting te geven, opmerken, dat hij ook wenscht dat de buitengewone uitgaven door de buitengewone inkomsten worden gedekt. Het denkbeeld zelf verdient zeer de overweging; doch de minister gelooft niet, dat dit bij de tegenwoordige inrigting der begrooting te pas kan komen.

De heer V. RAPPARD en de MIN. V. FIN. verduidelijken nog kortelijk het door hen aangevoerde.

Daarna hebben nog het woord gevoerd de heeren Groen van Prinsterer, de Minister van Buitenlandsche Zaken en de Minister van Justitie, de laatste ter opheldering de,

aanmerkingen en meer bepaald wat aangaat het notariaat in Noord-Brabant.

De heer DE BRAUW komt op tegen de voorstelling van den heer Storm, ook z. i. gedeeld door den Minister van Justitie, dat de betrekkingen evenredig met de bevolking moeten verdeeld worden.

De MIN. VAN JUST. en de heer STORM wijzen dien spreker aan, dat hij dwaalt. Geen van beiden hebben dit, maar juist het tegendeel op den voorgrond gesteld.

De heer STORM treedt overigens nog in eenige bijzonderheden, die z. i. den bestgezinde wel moeten doen denken aan achteruitstelling om de godsdienstige belijdenis.

De heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE wil, bij het begeven van posten, alleen gelet hebben op bekwaamheid, eerlijkheid en geschiktheid. Maar hij vat geschiktheid op in dien zin; dat de bevolking er mede tevreden is, dat is, dat hij het meest geschikt is, die met de godsdienstige meerderheid der bevolking overeenkomt.

Niemand meer het woord vragende, worden de algemeene beraadslagingen gesloten.

De discussiën over Hoofdstuk I (Huis des Konings) worden geopend.

Niemand daarover het woord vragende, worden die gesloten en het Hoofdstuk met algemeene (61) stemmen *aangenomen.*

De Vergadering is daarna gescheiden tot morgen.

's Gravenhage, 16 November.

Z. M. heeft 1o. aan J. baron Taets van Amerongen van Natewisch, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als majoor-kommandant van het 3e betaillon rustende schutterij in de prov. Utrecht, en hem tevens vergund de uniform der schutterij met de onderscheidingsteekenen, aan zijnen rang van majoor verbonden, voortdurend te blijven dragen; 2o. aan de na te melden officieren bij de rustende schutterij in de prov. Utrecht mede eervol ontslag verleend, als volgt: 1ste bataillon, 4de compagnie, aan A. J. Oostrum, als 1sten Luitenant, en aan jhr. E. van Nispen, als 2den luitenant, den laatstgenoemde uithoofde van verandering van woonplaats; 3o. ontslag verleend aan L. Rijneveld, als 1sten luitenant-adjudant, en H. B. W. van Zalingen, als 2den luitenant, beiden bij het 1ste bataillon rustende schutterij in de provincie Utrecht; 4o. bij de rustende schutterij in de provincie Utrecht benoemd: 1ste battaillon, 1ste compagnie, tot 1sten luitenant H. L. Vlug, thans 2de luitenant bij de 3de compagnie; 2de compagnie, tot 2den luitenant H. L. de Geer, thans schutter; 3de compagnie, tot 2den luitenant J. F. des Tombe, thans schutter; 4de compagnie, tot 1sten luitenant G. D. Duuring, thans 2de luitenant bij de 5de compagnie; tot 2den luitenant J. H. Houtsagers, thans schutter; 5de compagnie, tot kapitein N. F. Snel, thans 1ste luitenant bij de 1ste compagnie, tot 2den luitenant, J. Taets van Amerongen; 3de bataillon, staf, tot officier van gezondheid der 2de klasse, J. Turk, med. doctor te Breukelen; 3de compagnie, tot kapitein Mr. P. M. de la Court, vroeger kapitein bij de dienstdoende schutterij te Utrecht.

Z. M. heeft aan 1o. C. van Rossum, op zijn verzoek, ontslag verleend als 2den luitenant bij de dienstdoende schutterij te Rotterdam, onder gehoudenheid tot het volbrengen der op hem uit kracht der wet nog rustende schutterlijke verpligtingen als gewoon lid der schutterij; 2o. tot 2den luitenant bij de dienstdoende schutterij te Rotterdam benoemd J. J. Havelaar, thans schutter.

Z. M. heeft benoemd tot plaatsvervangend kantonregter te Bergum, Mr. J. G. W. H. baron van Sytzama, advocaat aldaar.

Z. M. heeft, met uitbreiding van art. 4 van het besluit van den 10 April 1850, no. 57, tijdelijk en bepaaldelijk voor die behandeling in het comité van defensie van het onderwerp betreffende de verdediging der kusten en rivieren, tot gewone leden van voormeld comité benoemd, den kapiten ter zee A. J. Voet, den kap.-luit. ter zee H. Camp, en den kapt.-luit. ter zee titulair A. van Rhijn.

Z. M. heeft overgeplaatst bij het reg. grenadiers en jagers, den 1sten luit. Jhr. P. F. O. Sickinge, van het 6 reg. infanterie.

Z. M. heeft de wijzigingen goedgekeurd, die ter oorzake der overplaatsing van den zetel der Nederlandsche maatschappij van levens-verzekering, onder directie van F. Verschuur Pz. van Dordrecht naar Amsterdam, aan het reglement voor die maatschappij zijn toegebragt.

De Minister van Financien, gelet op Zr. Ms. besluit van 14 November 1853 (*Staatsblad* no. 114); alsmede op de wet van 18 December 1852 (*Staatsblad* no. 211),

Herinnert een iegelijk, dien het mogt aangaan, dat de reeds sedert den 31sten December 1853 buiten omloop zijnde muntbiljetten van *f* 100 en *f* 10, uitgegeven krachtens de wet van 17 September 1849 (*Staatsblad* no. 46), met den laatsten December aanstaande, overeenkomstig het bepaalde bij de wet van 18 December 1852 (*Staatsblad* no. 211), zullen zijn verjaard; dat die muntbiljetten daarna geene waarde hoegenaamd voor den houder hebben en alleen tot den laatsten December van het thans loopende jaar bij de Nederlandsche Bank te Amsterdam worden overgenomen, waartoe de houders, des verkiezende, de tusschenkomst van de Betaalmeesters in de provincien kunnen inroepen.

Ten allen overvloede wordt opgemerkt, dat het bovenstaande in geenen deele betrekking heeft tot de thans in omloop zijnde muntbiljetten, daargesteld krachtens de wet van 26 April 1852 (*Staatsblad* no. 90).

Z. E. de burggraaf de Seisal, Minister van Z. M. den Koning van Portugal bij het Nederl. Hof, heeft heden morgen de residentie verlaten, zich naar Brussel begevende.

Heden hebben bij den Hoogen Raad (Burgerl. kamer) de nieuw benoemde procureurs-generaal bij de provinciale geregtshoven in Zuid-Holland en Gelderland, de gevorderde ambtseeden afgelegd.

Wij vernemen dat tot Apostolischen Internuntius bij Z. M. den koning der Nederlanden benoemd is Mgr. Settimio Vecchotti, huisprelaat van Z. H. Pius IX, vroeger auditeur bij de nuntiatuur te Parijs, en zaakgelastige aldaar van den H. Stoel, na den dood van Z. Exc. Mgr. Garibaldi. *(de Tijd.)*

De *Staats-Courant* bevat een overzigt van de opbrengst der middelen (hoofdsom en opcenten) over de tien eerste maanden van 1855, in vergelijking gebragt met derzelver opbrengst over de tien eerste maanden van 1854.

Daaruit blijkt, dat in 1855 hebben opgebragt de *directe belastingen f* 16,777,014.45, zijnde *f* 327,798.95s *meer* dan in 1854 en *f* 2,188,835.55 *minder* dan de raming; de *in- en uitgaande regten en scheepvaart-regten f* 3,955,917.53, zijnde *f* 19,299.56s *meer* dan in 1854 en *f* 678,052.47 *minder* dan de raming; *accijnsen f* 16,688,259.99, zijnde *f* 67,972.92s *minder* dan in 1854 en *f* 3,251,810 *minder* dan de raming; *waarborg en belasting der gouden en zilveren werken f* 210,897.38s, zijnde *f* 11,796.59 *meer* dan in 1854 en *f* 3,897.38s *meer* dan de raming; *indirecte belastingen f* 10,465,478.38s, zijnde *f* 670,722.32 *meer* dan in 1854 en *f* 212,078.38s *meer* dan de raming; *opbrengst der posterijen f* 1,288,862.61, zijnde *f* 21,938.17s *meer* dan in 1854 en *f* 111,137.39 *minder* dan de raming; *opbrengst der Staats-loterij f* 414,252.50, zijnde *f* 138,283 *meer* dan in 1854 en *f* 14,252.50 *meer* dan de raming.

Door de Nederlandsche Handel-maatschappij zijn de volgende 11 schepen bevracht:

Voor Amsterdam: *Koophandel*, kap. H. de Boer; *Anna Digna*, kap. C. Ouman; *Wilhelmina Lucia*, kap. J. P. Carst; *Johanna Catharina*, kap. J. J. van der Gouwe; *Amsterdam*, kap. A. H. Wehdemeijer; *Equator*, kap. J. G. Appel, en *Louisa*, *Kroonprinses van Zweden*, kap. J. van der Linden, van Dordrecht.

Voor Rotterdam: *Macao*, kap. A. L. Hoffman; *Vier Gezusters*, kap. A. F. Marmelstein, en *d'Elmina*, kap. P. C. Teengs.

Voor Dordrecht, *Cornelis Gips*, kapt. M. van Rijn van Alkemade.

Berigten uit San Francisco van 4 Oct. melden, dat aldaar vooral de aandacht gevestigd was op den verkoop van de eerste regtstreeksche lading uit Japan ontvangen, bestaande vooral uit Japansche verlakte kunstvoorwerpen, huisraad, enz.

De porseleinen wedijverden met die van Sevrès. Men erkende aan deze voortbrengselen der Japansche nijverheid, dat men aldaar in vrij gevorderden staat van beschaving verkeert. De equipagie van het uit Japan aangekomen schip sprak allen lof uit over de aldaar ondervondene behandeling en zij verklaarde dat, wanneer men zich strikt aan de gesloten overeenkomst hield, er geen gevaar voor kwade bejegening bestond.

Gisteren avond werd de reeks van voorlezingen geopend, die van wege de hier gevestigde afdeeling van Christelijk Hulpbetoon door verschillende predikanten voor minvermogende Protestanten gehouden zullen worden. Als spreker trad op de WelEerw. Heer J. Herman de Ridder, die voor eene vrij talrijke schare, van onderscheiden geloofsbelijdenis, in een christelijken geest en op juisten populairen trant over het belang van het Bijbellezen sprak en door luisterende aandacht gevolgd werd. De volgende lezing zal weder in het *Afschaffings-lokaal* plaats hebben den 29 November a. s., des avonds ten 8 ure.

Men weet, dat op last van den tegenwoordigen Koning van Pruissen eene prachtuitgave der werken van Frederik den Groote het licht zal zien. Die uitgave is thans gereed; slechts zullen daar nog twee deelen moeten bijgevoegd worden, bevattende meest onuitgegeven brieven van den vorst, in de laatste tijden met zorg bijeenverzameld.

Amsterdam, 15 Nov. Wij vernemen, dat de Arrondissements-Regtbank alhier, in raadkamer vergaderd, bij beschikking van 3 dezer, W. O. Klüter, tegen wien vroeger als vermoedelijken medepligtigen aan den door A. Kruijt, ten nadeele der Nederl. Handelmaatschappij, gepleegden diefstal, regtsingang verleend was, buiten vervolging heeft gesteld, en zulks op grond: « dat de instructie ten zijnen aanzien geene voldoende bezwaren ter verdere vervolging heeft opgeleverd en integendeel uit die instructie voldoende blijkt, dat hij van het strafbaar bedrijf des eersten beklaagden vóór zijn vertrek met dezen geene kennis gedragen heeft. » *(Hbl.)*

Rotterdam, 15 Nov. Heden nacht ontstond alhier een hevige brand in de ruwstokerij der heeren Duijs en Zurhorst, in de Baan, aan de Vestzijde. De brand, die op den gestzolder was aangekomen, en zich hoogst gevaarlijk liet aanzien, is, door de van alle kanten toegesnelde hulp der brandweer, binnen weinige uren gebluscht, nadat het bovenste gedeelte van het pand geheel was uitgebrand en ook het overige veel had geleden.

⊙ **Leiden**, 16 November. Heden middag ten één ure heeft alhier de plegtige installatie plaats gehad van den heer Mr. Schuurman, als regter in de Arr. regtbank dezer stede, onlangs benoemd in plaats van den heer Mr. Pringle.

— Heden is in de regten gepromoveerd, de heer H. G. J. van Marle, van Deventer, met *Theses.*

Utrecht, 15 Nov. Gisteren is onder het geleide van mariniers van het wachtschip te Hellevoetsluis naar het burgerlijk en militair huis van arrest alhier overgebragt, de door den zee-krijgsraad in West-Indië ter dood veroordeelden ligt matroos Tamme Petrus Nieuw, wiens zaak voor het Hoog Militair Geregtshof alhier zal worden behandeld.

Arnhem, 15 Nov. De gemeenteraad alhier heeft, na langdurige discussie, het ontwerp van heffing der belasting op het gemaal, bij wijze van admodiatie, waarover een adres van bezwaren door ingezetenen was aangeboden; bij meerderheid van stemmen niet aangenomen, zoodat de gewone heffing bij wijze van accijns alhier behouden blijft.

Dordrecht, 15 Nov. Gisteren avond hadden wij hier een gaz-eclips. Omstreeks half tien ure begonnen in eens de gazlampen te verminderen en weinig oogenblikken la[ter] waren dezelve geheel uit. De lantaarnen hielden het e[...] ter, op eenige uitzonderingen na, met een klein vo[...] nog levend. De oorzaak schijnt ontstaan te zijn door e[en] onvoorzien lek in de verbinding eener hoofdpijp. Do[or] doelmatige middelen was echter de zaak in een uur tij[ds] zoo ver hersteld, dat er gaz genoeg in voorraad was.

---

§ **Zutphen**, 15 Nov. Hoewel het heden eigenlijk geen veemarkt meer was, werd toch als gewoonlijk, nog eenig vee aangebragt en waren de prijzen williger da[n] de vorige markt. Ook in granen was levendige handel, e[n] werden hoogere prijzen besteed.

Weesp, 14 Nov. Heeren predikanten der Herv. ge[-]meente alhier hebben mede, zoo als reeds in onderscheide[ne] gemeenten heeft plaats gehad, de toga en barret als k[er]kelijk costuum aangenomen en zijn daarin reeds voor d[e] gemeente opgetreden.

In het Hannoversehe dorp Riede, bij Sijke, is eene [be]hoeftige vrouw, reeds in het bezit zijnde van zes levend[e] kinderen, dezer dagen van drielingen bevallen, twee jon[]gens en een meisje, die alle drie nog in leven zijn. »E[en] zegen om van te beven, in dezen duren tijd,» zegt de [be]rigtgever. *(Gr. Ct.)*

Publieke Vermakelijkheden.

Kon. Fransche Schouwb., Zaturd. 17 Nov. 6½ u[ur].

GUILLAUME TELL, grand opéra en 4 actes; DEU[X] COQS VIVAIENT EN PAIX, vaudeville en un acte.

Per Telegraaf.

Tot den 14den Nov. is er niets naders i[n] de Krim voorgevallen.

Z. M. de Keizer van Rusland is van daa[r] teruggereisd en heeft zich over Moskou naa[r] Wiborg (Finland) begeven.

Prijs-Courant der Effecten.

PER TELEGRAAF.

AMSTERDAM, 16 November 1855.

	pCt.			
NEDERL. W. Sch.	2 1/2	61 13/16	62	61 7/8
Dito dito 1844.	3	73	1/8	1/8
Dito dito 1844.	4	91 7/8	92	92
O. I. L. 1844 . . .	4	91 7/8	—	—
Amort. Synd.	3 1/2	89 1/4	—	—
Hand.-maats.	4 1/2	126	—	—
BELGIE. certific. bij *Rotschild.* . .	2 1/2	—	—	—
RUSL. Bij *Hope* 1798 en 1816 . .	5	101 1/8	—	—
Dito 1828—1829 . .	5	99 3/4	100	99 3/4
Insch. in Assign. . .	6	-	—	—
Cert. van dito. . . .	6	—	—	—
Neg. 1831—1833. .	5	—	—	—
Hope en C°. 1840.	4	74 3/8	—	—
Stieglitz.	4	—	—	—
dito 1854.	5	80	1/8	80
Nieuwe Engels. . . .	4 1/2	86 5/8	—	—
POLEN. Certific. . .	4	—	—	—
Aand. Lot. fl. 500.		142 1/4	—	—
SPANJE. Nieuwe . .	1 1/4	19 7/16	1/2	7/16
Buitenl.	3	38 3/16	1/4	—
Binnenl. 6/m. . . .	3	32 13/16	7/8	13/16
Cert. Coup.		4 1/2	—	—
Amortisable		6 1/16	1/8	1/8
PORTUG. Lond. . . .	3	40	1/16	40
OOSTENR. Metal. . . 1816—1852. . . .	5	62 5/8	11/16	—
Dito 1849—1854. .	5	72 3/4	7/8	3/4
Dito Zilv. Nation. .	5	65 3/4	7/8	3/4
Dito 1847—1852. .	2 1/2	31 7/8	—	—
PRUISS. Lot. 1854. .	3 1/2	194	1/4	—
BRAZ. Lond. 1824. .	5	97 7/8	—	—
PERU »	4 1/2	—	—	—
MEXICO »	3	18 1/4	5/16	—
GREN. »	2 3/4	17 13/16	15/16	15/16
Uitgestelde.		6 7/8	—	—
ECUAD. Lond. . . .		3 1/4	—	—
VENEZ. »	4	—	—	—
Uitgestelde.	1 1/2	11 1/16	1/8	—

Onbeduidende markt.

LONDEN, heden.

Eng. geconsolid.	3	pCt.	88 1/8 à —
Spanje.	1 1/4	»	19 3/4 à —
Mexico	3	»	19 1/2 à —

PARIJS, heden.

Fransche certific.	4 1/2	pCt. fr.	—
» »	3	»	64.65
Spanje	3	»	—
»	1 1/4	»	—

WEENEN, heden.

Metalliek	5	pCt.	—
Nationaal	5	»	—
Wissel London		»	—
Zilver		»	—

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.

BIJVOEGSEL,

Behoorende bij den Constitutioneel, Nº. 42.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

ALGEMEENE BERAADSLAGINGEN OVER DE BEGROOTINGSWETTEN VAN 1856.

(*Vervolg en slot der Zitting van Donderdag 15 November.*)

… heer ZYLKER herinnert, hoe hij meermalen verpligt … zijne stem tegen de begrooting uit te brengen. Dit… echter zijn er omstandigheden, die zijne stem be…schen. In de eerste plaats vraagt hij, of eene verandering … het ministerie wenschelijk te achten is, met het oog … het buitenland. Hij beantwoordt die vraag ontkennend. …en tweede moet hij opmerken, dat, schoon hij bij het ont… van dit Ministerie daarmede weinig was ingenomen, … thans eene aftreding niet wenschelijk zou achten, omdat … maar al te zeer vreest, dat er anderen zijn, die een …eerigen blik op het roer van staat slaan, om beginse… te doen zegevieren, die hij noodlottig acht voor het … Ten derde acht hij eene aftreding niet wenschelijk, … het oog op onzen inwendigen toestand.

…ij wijst daarbij op de handelingen der ultra's van de …illende partijen. Hij wijst er wijders met leedwezen … hoe de fakkel van verdeeldheid, vijandschap en haat …t opgeheven, en dat nog wel in naam eener gods…st, die niets dan verdraagzaamheid en verbroedering … Onder die omstandigheden zou hij eene aftreding van … bewind gevaarlijk achten, omdat daardoor de pogingen … hen, die verdeeldheid aankweeken, maar al te zeer … de hand zouden gewerkt worden.

…ij constateert in de vierde plaats, dat deze Regering in … quaestie van het accijnsstelsel en het ontheffen van de …dere klasse eene groote schrede voorwaarts heeft gedaan … den weg door spreker steeds voorgestaan, en dat zij … laatstelijk door de intrekking der verhooging van …nten, blijk heeft gegeven dat zij dien weg niet wil …ten.

…lle deze redenen zijn voor hem voldoende, om in de …even omstandigheden het Ministerie niet te bestrijden; …oudende hij zich evenwel voor om enkele hoofdstukken, …artegen hij overwegende bezwaren heeft, af te stemmen, …rmits hij de uitgaven, daarvoor aangevraagd, te hoog be…ouwt, in verhouding tot onze finantiële krachten en niet …schikt om het evenwigt tusschen middelen en uitgaven … bewaren.

De heer GROEN VAN PRINSTERER beschouwt de weinige …ewektheid, om in algemeene en politieke beschouwingen te …en, welke thans schijnt te bestaan, als een der be…vende verschijnselen van den toestand, waarin ons Va…land verkeert. Hij vreest, dat men juist daardoor niet … bereiken hetgeen men wenscht. Hij vreest, dat men op … gevaarlijken weg zal komen, want dat men daardoor … schijn op zich laadt, dat men ons geven wil hetgeen … niet toekomt: een deel in de administratie; maar … men ons daarentegen onthouden wil, hetgeen ons we…nlijk toekomt, namelijk eene rigting te geven aan en …vloed uit te oefenen op het gouvernement. — De heer … Rappard heeft dezen morgen gezegd niet in politieke …schouwingen te zullen treden, omdat dit niet behoorde … eene finantiële wet.

…aar spreker antwoordt daarop, dat bij eene begrooting …niet alleen sprake van cijfers kan zijn, en wanneer men … noch bij het adres, noch bij de begrooting over poli…k kan spreken, en men ook geen vriend is van inter…latien, wanneer zal men dan spreken? Het zou dan de …king hebben alsof het voornemen bestond de bevoegd…eid der Kamer tot spreken te ontnemen. Spreker vraagt, … er welligt dit jaar niet bijzonder aanleiding is om te …reken, met bezadigdheid, maar met vrijmoedigheid. Hij …ijst daarbij op hetgeen buiten de Kamer gezegd wordt. … schrijft wel geen suprematie aan de drukpers toe, maar … wenscht toch, dat er eenig verband besta tusschen deze, … bevolking en de volksvertegenwoordiging. Men moet ook … schijn van het kwaad vermijden.

Men moet niet kunnen zeggen, dat men buiten de …mer meer moed heeft dan in dezelve. Men moet den …hijn vermijden, alsof de drukpers meer vaderlandsliefde …eeft dan de vertegenwoordiging. Men moet vermijden het…geen Montalembert noemde *l'idole du silence.* Wij moeten …et vrijmoedigheid ons hart lucht kunnen geven. Het volk …eeft het regt, zijne gevoelens ook in deze kamer te doen …ooren. Spr. gelooft, dat het, bij de tegenwoordige des-or…anisatie en verwarring der rigting in deze kamer, noodig …, te constateren het standpunt, waaruit iedere rigting de …steldheid van het vaderland en van het ministerie be…chouwt.

Spreker zal daartoe een historische schets leveren en doen …itkomen zijne denkbeelden en die zijner vrienden over den …egenwoordigen toestand van Nederland. Wat toch is de …oofdgedachte van onze geheele historische beschouwing? Dat …or Godsverzaking en menschen-vergoding men zich idealen …ormd heeft, waaraan de oorsprong van alle moeijelijkheden toe te schrijven is. De vruchten van die leer hebben zich telkens geopenbaard en de sluiting van de rij der revolutien is alleen mogelijk door den terugkeer tot de christelijke beginselen. De verderfelijke beginselen der revolutie hebben langen tijd in Nederland geen weêrklank gevonden. In 1848 is daarin eene merkbare wijziging gekomen en is men deels door omstandigheden buiten 's lands, deels binnen 's lands, spoedig overgegaan tot een regeringsvorm, waarvan men vroeger afkeerig was.

In 1853 is die gemoedstemming echter gewijzigd geworden; toen is de vrijzinnige rigting eenigermate in discrediet gekomen. Toen heeft er ook een incident plaats gehad, waaraan dit Ministerie zijn aanzijn verschuldigd is, het *laissez faire* der vorige Regering. Door dit stelsel heeft het liberalisme aan het ultramontanisme den weg gebaand. Van daar de verontwaardiging destijds tegen de liberale theorien; vooral omdat men meende, dat onder de leus van: *regt voor allen*, het regt der Protestanten miskend werd; dat was de ware zin en de beteekenis der April-beweging. Toen heeft men verlangd, dat door handhaving der Grondwet in een christelijk-historischen zin, regt jegens allen zou geschieden, tegenover eene theorie, wier rigting gevaarlijk was in een godsdienstigen en finantiëlen zin.

Men wilde de handhaving der Grondwet in eene christelijk historische rigting. Deze was de roeping van dit Ministerie en de zin, waarin de daarop volgende verkiezingen plaats hadden. Dit was dan ook de politiek van het ministerie tot aan de verkiezingen. Na die verkiezingen echter is niets overgebleven dan het *incident*, doch niet als oorzaak van een regtmatig beklag, maar als gevolg van een gekwetst gevoel, van opgewondenheid, van ligtgeraaktheid, van voorbijgaande gemoedsgesteldheid. Daarvan was het gevolg de politiek van appaisement, die men ook wel eens genoemd heeft die van eene spons, welke de vlek van de historische herinnering zooveel mogelijk moest uitwisschen. En welke was nu de verandering? Niets dan die van personen, die, wat de hoofdbeginselen betreft, dezelfde politiek volgden als hunne voorgangers, dus een politiek van appaisement. Toen deze volbragt was, moest die te zamen gaan met eene politiek van zelfbehoud.

Om dit te bewerkstelligen, moest men op het belang van het vaderland wijzen; moest men vrees voor erger opwekken en bepaaldelijk vrees voor één persoon. En wat is er toen gevolgd? Drie tijdperken, waarbij Spr. kortelijk zal stilstaan; als *a* de buitengewone zitting; *b* de zitting van 1853—1854; en *c* de laatste van 1854—1855. In de buitengewone zitting werd die staatkunde onmiddelijk geconstateerd. Bij het ontwerp van adres bleek, dat het gouvernement weerzin had van de minste uitdrukking, waardoor eenige hartelijke weerklank werd gegeven op de hartelijke woorden des Konings. Dit nu was de politiek van appaisement.

Het tweede tijdperk, de zitting van 1853—54, was vooral gekenmerkt, zegt Spr., tegen onze rigting. Wij hebben nooit verbloemd onzen tegenstand tegen die soort van protestantisme, die gekant was tegen onze R. C. landgenooten, of tegen die soort van protestantisme, dat in hoofdbeginselen ten eenenmale van ons verschilt. En wat heeft de Regering gedaan? Zij heeft juist toen gebroken met onze rigting en daardoor tevens met de grondslagen, waarop de geheele zamenwerking der April-beweging berustte.

Een ander kenmerk der zitting van 1853—54 was, dat het nieuwe kabinet bijkans niet verschilde van het vorig Ministerie, maar dat het meer waarborg zou geven voor eene meer monarchale rigting, en dat het geen roekelooze grepen in ons belastingstelsel zou doen. Zoo liep dat zittingjaar af, en volgden daarop de nieuwe verkiezingen. Hij kan gerust over die verkiezingen spreken, omdat hem persoonlijk daardoor eene gewenschte verademing werd geschonken, en omdat hij later een blijk van vertrouwen heeft mogen ontvangen van zijne eigen stadgenooten. Hij herinnert daarbij echter, hoe toen uit de stembus kwamen de namen van twee der meest uitstekende mannen van de vorige rigting, welke de Regering versleten waande.

Toen is de politiek weder veranderd, waarvan het gevolg was, dat wat in den aanvang der zitting als roekeloosheid werd beschouwd, aan het einde der zitting als het toonbeeld van staatswijsheid werd afgeschilderd. Het was toen de politiek van zwichten voor eene partij, en van concurrentie en wedren in het doen van voorstellen, waarover reeds een ander spreker heeft uitgeweid. Maar wat was het gevolg: het breken van het ministerie met de geheele ministeriële rigting.

Daaraan is dan ook toe te schrijven de verwarring van rigtingen; die regeringloosheid, dat gemis aan eenheid en leiding, die wij thans waarnemen. Wij hebben eigenlijk gezegd een administratief beheer, maar geene Regering; het ontbreekt haar aan leiding, ten ware men gerake juist onder de leiding der tegenpartij en van dien staatsman, die er in de vorige zitting met zooveel klem op gewezen heeft, « dat de oppositie was geworden de regerende partij. »

Wij leven, zoo eindigt Spr., in tijden, waarin veel gehecht wordt aan materiële belangen; hij ziet ook niet voorbij het vele goede, dat door de opbrengsten uit de Oost-Indien te weeg gebragt is; hij hoopt, dat die onder Gods zegen moge voortduren; maar neemt men voor een oogenblik die Oost-Indische baten weg en gaat men dan den toestand van Nederland na, dan vraagt hij, waar zijn dan die verheugende verschijnselen omtrent onzen inwendigen toestand. Hij weet toch niet of het een verblijdend verschijnsel kan genoemd worden, dat het lid uit Groningen om vier redenen afkeerig is van een strijd tegen dit Ministerie.

Spr. kan niet nalaten de Regering daarmede geluk te wenschen en hij beschouwt het inderdaad als een gunstig vooruitzigt voor de politiek van levensverlenging. Hij wenscht eindelijk, dat de loop der beraadslagingen en dat de geheele zitting het bewijs zal leveren, dat het Ministerie en de Minister van Buitenlandsche Zaken, dat de Regering inderdaad heeft een vrij initiatief en dat hare tegenpartij verslagen is.

De MIN. V. BUITENL. ZAKEN meent, naar aanleiding der rede van den heer Groen, het woord te moeten opvatten. Die Spreker heeft in den aanvang zijner rede er van gewaagd, dat men den schijn moest vermijden, alsof men buiten de Kamer meer moed had tot spreken, dan binnen dezelve, en dat hij daarom discussie wenschelijk achtte. Er behoort inderdaad, zegt de Minister, niet veel moed toe, om een Minister aan te randen in de Kamer, veel min daar buiten.

Maar hij maakt evenwel een groot onderscheid tusschen het een en het ander en wil gaarne aannemen, dat in deze Kamer alleen gehandeld wordt uit een gevoel van vaderlandsliefde, en geenszins om de inzigten van deze of gene partij te bevorderen, of om dezen of genen persoon te verwijderen. Zoo de strijd daarin ontaardt, dan wordt het een ongelukkigen persoonlijken strijd, die evenwel geluk nog dat voordeel heeft, dat hij de gelegenheid opent, om tegen en laster tegen te spreken.

Na dit inleidingswoord komt de Minister tot dat gedeelte der rede van den vorigen spreker, hetgeen deze noemde eene historische schets, maar hetgeen hij, Minister, noemt eene verzameling van feiten, met inlasseling van een aantal verkeerde uitleggingen. Hij begint met April 1853, met de vorming van het Ministerie, dat op dit oogenblik, met verwisseling van eenige specialiteiten, nog bestaat en dat steeds gehandeld heeft in één en denzelfden geest en waarin, wat men daarover ook verspreid hebbe, zich nooit eenig verschil van gevoelen heeft geopenbaard.

De roeping van dit Ministerie, zeide de Spr., zou zijn geweest: handhaving der Grondwet in Christelijk-historischen zin, maar hier moet de Minister reeds dadelijk opmerken, dat eene inlassching van verkeerde uitlegging plaats heeft. Waaruit toch bewijst die Spr., dat dit de roeping was van het Ministerie. In het programma van April 1853 wordt met geen enkel woord van Christelijk-historischen zin gesproken. Het Ministerie in het algemeen, en de Ministers afzonderlijk, schatten het Christendom, de godsdienst en de historische herinneringen hoog; maar dat Ministerie is niet gevormd in wat die Spr. noemde Christelijk-historischen zin.

Toen die spreker derhalve van afwijking dier beginselen gewaagde, had hij in de hand moeten nemen het Ministerieël-Programma, en niet dat van dien spreker zelf. En daarom acht de Minister het al dadelijk noodig, deze onware en valsche voorstelling te rectifiëren.

De spreker heeft wijders gezegd, dat na afloop der verkiezingen, in Julij 1854, bij het Ministerie alleen overbleef het incident, en, zoo als hij dit verder noemde, de spons ter uitwissching van historische herinneringen. De voorstelling moge al onjuist zijn, maar indien het zoo ware, dan heeft het Ministerie eene goede daad verrigt, die men niet kan afkeuren, ten zij het doel is om godsdiensthaat en verdeeldheid aan te stooken en gaande te houden. Neen: de Ministers hebben ja de April-beweging begrepen; maar zij hebben haar niet aangestookt.

De mannen van het bewind, dat nog bestaat, waren geheel vreemd aan die beweging; zij werden door den Koning ontboden, en hunne taak was om regt te doen wedervaren aan het gekwetst gevoel van een gedeelte der natie, zonder daarom het andere deel te krenken. Driften en hartstogten op te wekken, dit is voorzeker gemakkelijk; maar ze ne-

der te zetten en tot bedaren te brengen, vooral waar het zulk een teeder punt als de godsdienst betreft, dit is voorzeker eene minder gemakkelijke taak. De spreker heeft gezegd, dat de spons gehaald was over historische herinneringen: die uitdrukking is niet juist; maar gelukkig zou zich de Minister rekenen, indien hij had kunnen uitwisschen onzalige twisten en betreurenswaardige verdeeldheden.

De Minister ontkent ook de toepasselijkheid van het verwijt, alsof daarna de rigting van het Ministerie was om vrees in te boezemen voor een enkel man. Dit is zoo niet. Indien er ooit vrees voor erger bestond, dan is die in het tegenwoordige tijdperk ontstaan.

De Minister komt nu tot de drie verschillende tijdperken, door den Spreker gekenschetst. Hij begon met de buitengewone zitting. Al dadelijk moet het verwondering baren, dat die Spreker in zijne karakteristiek van het tijdperk van appaisement, geheel voorbijgaat de wet op de kerkgenootschappen. In die geheele liefelijke beschouwing van den werkkring van het Ministerie, slaat die Spreker die geheele wet over. De Minister moet vragen, of dan die wet, welke zoo zeer werd bestreden, ook een uitvloeisel was van die politiek van zelfbehoud en appaisement?

Een ander verwijt was, dat het Ministerie weerzin had getoond tegen eene hartelijke uitboezeming der Kamer op de hartelijke aanspraak des Konings. Waaruit blijkt den Spreker die weerzin? De Troonrede was aan den Koning door de Ministers voorgelegd en door Zijne Majesteit goedgekeurd. Zij was dus het werk der Ministers; zij waren er verantwoordelijk voor. En wat heeft nu het Ministerie gedaan?

Het heeft zich niet gemengd in den strijd over sommige amendementen, door den Spr. en zijne vrienden opgeworpen. En buitendien, de Spr. noemde zelf die troonrede krachtig. Gelijk reeds is opgemerkt, was zij het werk der Ministers. Welnu, sluit dat niet reeds uit het verwijt, dat diezelfde Ministers weerzin zouden hebben gehad tegen eene krachtige beantwoording van een krachtig stuk van hen zelven afkomstig. De Minister meent hiermede aangetoond te hebben, dat dit verwijt, vooreerst gerigt is tegen een verkeerd persoon en ten andere ongerijmd is in zich zelf.

En nu het tweede tijdperk door den spreker geschetst. Dat tijdperk was, volgens hem, eene voortzetting van dezelfde politiek. In verband met de zoo aanstonds gegeven uiteenzetting dier politiek, zegt de Minister den spreker gaarne dank voor die uitspraak. Maar, zeide de Spr., de Reg. heeft de gevaren van ons bondgenootschap (van den spreker en zijne bondgenooten) voorziende, gebroken met onze partij, en, voegt hij er ongemerkt bij, daardoor met de grondslagen der geheele April-beweging. De Reg. heeft de gevaren van het bondgenootschap voorzien. Dit is volkomen waar.

De Regering heeft altijd erkend en ingezien, dat gij gevaarlijke bondgenooten zijt, en zij is overtuigd, dat geen Ministerie twee maanden lang met u in bondgenootschap zou kunnen doorbrengen. Het is dus allezins juist: wij waren geen bondgenooten; maar wij waren desniettemin overtuigd, dat, welke ook de twist ware over beginselen, het belang van het vaderland steeds op den voorgrond stond. Bovendien, in de bijzonderheden mogt verschil aanwezig zijn, in de practische resultaten evenwel, was er overeenstemming.

Men kan dus niet zeggen, dat het Ministerie gebroken heeft met uwe partij; want het Ministerie is zich altijd gelijk gebleven.

Maar nu ging de spreker verder, en daarop mag wel gelet worden door hen, die zijne rede hoorden of die naderhand zullen lezen. Nadat de spreker gewaagde van het breken met zijne partij, schuift hij er behendig voor in de plaats: de grondslagen der geheele April-beweging, en brengt het Ministerie zoo doende in tweestrijd met een ander deel der ministeriële partij.

De Minister betwijfelt, of onder hen, die tot dusver het Ministerie ondersteunden, er een is, behalve de Spreker uit de residentie en zijne vrienden, die dat oordeel of die vereenzelviging zullen deelen. En hij maakt er dan ook opmerkzaam op, hoe die Spreker zijne eigene partij met eene andere tracht te vermengen.

Hij heeft ook gesproken over de verkiezingen van 1854. Hij weet, zegt de Min., dat het Ministerie aan den uitslag daarvan niet alleen geheel vreemd was, maar ook, dat de niet-herkiezing van dien Spreker hetzelve leed heeft gedaan, en geen wonder, want een verklaard tegenstander van het bewind kwam in de plaats van iemand, die het gewoonlijk met het Ministerie eens was.

Maar, zeide de spreker, die slag, of liever dat échec, is ontstaan door het antagonisme, tusschen ons en het Ministerie; en ziedaar de eerste juiste uitdrukking, door den spreker gebezigd. Het is volkomen waar; maar wie was er telkens op uit, om van dat antagonisme te doen blijken? Het was de heer Groen zelve, en toen ook heeft dat antagonisme blijkbaar invloed gehad op zijne niet-herkiezing.

Omtrent het derde tijdperk (de afgeloopen zitting) werd gewezen op het verschil tusschen het Ministerie en een gedeelte der Kamer, dat gewoon was het te ondersteunen. Het is zoo: er is toen een oogenblik van verschil geweest, maar de Minister moet hier al dadelijk twee stellingen rectifiëren. Vooreerst, dat de Reg. bij de wet tot afschaffing van het gemaal daartoe geenszins door de oppositie is gedwongen.

Hij beroept zich daaromtrent op zijne twee redevoeringen, bij die gelegenheid gehouden, waaruit kan blijken, dat zoodanige vermindering van lasten, door ontheffing der eerste levensbehoeften, geheel lag in de rigting van dit Minist[...]

De tweede stelling, die moet wedersproken worden [...] deze: dat het Ministerie gebroken had met de mi[...]teriële partij en dat daaruit de verwarring van het st[...]punt der verschillende partijen, de regeringloosheid, [...] gemis aan leiding en de ondergeschiktheid aan de oppo[...] te verklaren was. — Die Spr. vergist zich. De Rege[...] heeft niet gebroken met hen, die haar gewoon waren [...] ondersteunen. Er is een oogenblik verschil geweest, m[...] daarom geene breuk, en het Ministerie heeft sedert de[...] wijzen gehad, dat die ministeriële partij het gerezen [...]schil in het vorig jaar slechts als een incident van v[...] bijgaanden aard beschouwt en hij verheugt zich daaro[...] Ware dit toch het geval niet, hij voor zich zou da[...] aanleiding genoeg vinden om niet langer Minister te blij[...]

En wat nu de vermenging der verschillende partije[...] schakeringen betreft, hij ziet daarin volstrekt geen onge[...] In ons land is het monarchaal beginsel het eenige, da[...] aller welzijn kan strekken; maar dat beginsel zou [...] geschokt worden door het denkbeeld, dat er partijen [...] die regeren. Daardoor brengt men de Regering over in [...] parlement, en het is zijne volle overtuiging, [...] partijschap gevaarlijk is voor het Vaderland en het Ko[...]schap, en dat zij tot niets anders kan leiden dan to[...] aanstoken van twist en tweedragt onder de verschill[...] deelen der bevolking.

Hij wijst er dan ook ten slotte op, hoe een der Spre[...]heden verklaard heeft het Ministerie, onder zekere rese[...] te zullen ondersteunen, en waarom? juist omdat hij [...] koestert voor het veld winnen eener andere partij, d[...] gevaarlijk achtte voor het land. — De heer Groen [...] waar dan toch die verheugende verschijnselen waren, [...] gerustheid aanleiding gaven. De Minister zegt, dat [...] Troonrede daarop is gewezen. Er zijn [...] bedroevende, doch deze zijn niet aan de Regering te [...]

En, vraagt hij ten slotte, is dan de toestand va[...] Vaderland, in betrekking tot het buitenland, zoo gu[...] dat de heer Groen daarin aanleiding kan vinden, om [...] voeringen uit te spreken, die alle driften en hartsto[...] kunnen gaande maken.

Eendragt in het Vaderland is meer dan ooit alle[...]schelijkst; iedere rede, die strekt om haar te bewaren [...] eene weldaad; iedere andere kweekt onrust en verdeeld[...]

Er zijn nog sprekers ingeschreven. Ook de heer G[...] heeft op nieuw het woord gevraagd; doch het uur te [...] verstreken zijnde, is de zitting gescheiden tot morgen (Vrij[...]

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.